

Boris Pasternak (bez názvu)

Co se slávou, když tolik divů
nám každou chvíli bere dech?
K čemu se vtírat do archívu,
žít v poškrtaných papírech.

Dávat je tvorby účel pravý
a razit prostor bez hranic.
Je strašné na vrcholku slávy
vědět, že nejsi vůbec nic.

Žít skromně. Šetřit slabé síly,
až jich snad bude jednou dost,
abychom dálku přivábili
a dohonili budoucnost.

Neškrtat v knihách. Každá věta
ať trvá, až tu nebudem.
Škrtejme špatné dny a léta
jen v knihách psaných osudem.

Zůstávat neznámí. A v práci
se tiše ztrácet jako dým,
tak jako krajina se ztrácí
v mlze, co padá na podzim.

Dál ve tvých stopách půjdou další.
Každý tvůj pohyb budou znát.
Ty ale nepropadni falši
třídění vítězství a ztrát.

A nevzdávej se vlastní tváře,
jediný rys si nedej vzít.
Protože nikdo nedokáže
nic víc než žít. Do konce žít.

přeložil Emanuel Frynta

REVUE PLAV

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 7.10.2005

č.29

My do vás starejma!

„Vy do nás mladejma, my do vás starejma!“ prohlásila Hana Kofránková s razancí sobě vlastní na závěr posledního bubeníčkovského večera, věnovaného vítězným pracím ze soutěže Jiřího Levého, vypisované každoročně pro nejmladší překladatelskou generaci. Jak řekla, tak udělala a pro říjnový večer připravila program z práce těch, kteří roli českého beletristického překládání vzdělávají už desítky let. A tak se dnes setkáte s Evou Kondrysovou, Jiřím Honzíkem, Miroslavem Jindrou, Vladimírem Tomešem a snad i s některými dalšími – a to nejen prostřednictvím ukázek z jejich profesionálního díla, ale pokud to jen trochu půjde, tak i osobně.

Před pár lety jeden velmi zkušený překladatel konstatoval, že narozdíl od těch mladých a začínajících patří on ke generaci starých a končících. Říjnový bubeníčkovský večer budiž důkazem, že „generace starých a končících“ je nenaplněný fenomén.

Postarší překladatel Libor Dvořák

Vladimir Fjodorovič Odojevskij: Salamandr

Úryvek pochází z první části jménem „Fin Petra Velikého“.

„Na celém světě není země krásnější než naše Suomi; u nás máme jak široké moře, tak hluboká jezera, tak borovice, jež se zelenají po celý rok; i v jiných zemích mají slunce, jenomže tam slunce vzejde, nakrátko zasvítlí a zas se schová za obzor jako u nás v zimě. Kdežto naše slunce půl roku odpočívá, zato půl roku pak svítí téměř bez ustání a naše nivy ještě ani neoschnou od večerní rosy a už je svažlí ranní rosa. Ale za dávných dob bylo u nás ještě líp, neboť jsme měli divotvorný mlýnek Sampo, skvostné, vzácnými kameny nejrozličnějších barev vykládané paladium s tak mistrně zhotoveným víčkem, jaké by dnes ani ti nejdovednější kovotepci nevykovali. Tehdy se v Suomi žilo jako v ráji; lidé nemuseli nic dělat, všechno za ně dělal Sampo: i dříví nosil, i domy stavěl, i kůru na chleba mlel, i mléko dojlil, i struny na kantele napínal, i písně zpíval, zatímco lidé jen leželi u ohně a převalovali se z boku na bok; všeho bylo dostatek. Ale když se Väinömöinen (finská obdoba Apollóna, pozn. autora) na nás rozhněval, Sampo se skryl pod zem, nahrnul na sebe kamení a nám na zemi zůstala jen kantele. Tehdy lidé nebyli jako teď, ale mnohem urostlejší, statní. Chtěli se tím kamením k mlýnku propkopat, vynaložili na to nemálo času a sil, avšak nepořídili a jenom celou Suomi zavalili kamennou sutí. Od těch dob bylo také jiným národům známo, jaký poklad se skrývá v naší zemi; nejdříve Švédům, ale potom i Rusům; právě od těch dob vedou mezi sebou spor, komu má Sampo připadnout. Švédům panuje král, Rusům car. Oba jsou znamenití čarodějové. Znají způsob, jak dostat paladium ze země, ale ani jeden se ho nechce vzdát ve prospěch toho druhého. Zmocnit

se mlýnku měli oba už dávno v úmyslu. Je vůbec něco, co by nevěděl náš věhlasný čaroděj Kukari? Jemu je jasné, co z čeho vzešlo, odkud se vzalo železo, odkud větrná smršť, odkud pocházejí tajemné síly země, ale před carem a králem bledne i jeho jasnozřivý rozum. Car je zřejmě mocnější než král, neboť car ví, jak se král narodil. Sotvaže král vyšel z matčina lůna, už dupnul na zem a pravil: ‚Co mi Jumala, vládce hromu, dal, to mi Perkele, vládce pekel, nemůže vzít.‘

A vydal se do světa s železným mečem. Kamkoli přijde, mávne mečem a všichni kolem padají mrtví; a takovou moudrostí je obdařen, že ho ještě nikdo nespatriřil, jak by jedl či pil, a když spí, má zavřeno jen jedno oko, kdežto druhým ustavičně pozoruje nebe i zemi a jasně vidí, co a jak z čeho pochází. Jen jedno mu zůstalo skryto: odkud se vzal car Rusů. Ten prý vystoupil přímo z mořských hlubin. Zuřila strašná bouře, vlny omývaly zemi, lodě se potápěly, skály padaly z břehů do moře. Král seděl na břehu, mával železným mečem, přikazoval skalám, aby vyvstaly z moře, ale skály ho neposlouchaly. Král se rozhněval, moře se vzdulo ještě divočejši. Vtom se však rozestoupilo a z vody vyšel car Rusů; jednou rukou vrátil skály zpět na jejich místo, druhou opsal kolem sebe kruh a pravil: ‚Vše, co obhlédnu, je moje.‘ Král se rozhněval ještě víc a střelil po carovi železnou koulí. Car mu odpověděl stejným způsobem. Nato král začal na cara střílet sírou a sanytrem. Ale car neměl ani síru ani sanytr. Boj se stal nerovný. Car shromáždil své Rusy a vydal se s nimi do širého světa na zkušenu; zchodil devatero moří, došel až tam, kde se nebe snoubí se zemí. Nakonec se zastaví na jednom místě, udeří žezlem do země a poručí: ‚Kopejte,‘ a ze země vyvstane železná ruda. Udeří na jiném místě – ze země vyvstane síra a sanytr; udeří na třetím – i tam ho čekají samé vzácné věci. Ale k divotvornému mlýnku Sampo se přesto neprokopal, protože Sampo máme jenom u nás v našem Suomu. Všecko, všecičko, co car v širém světě nashromáždil, přinesl s sebou do své země. Ale protože byl tak dlouho pryč, všichni lidé v jeho zemi zatím zestárli, všem jim narostly dlouhé brady. Car se rozhněval. ‚Přikazuji,‘ řekl svým Rusům, ‚abyste všichni omládlí, poněvadž mně je zapotřebí zdravých a silných mužů.‘ A jeho prozíravost a moc byly takové, že jeho jediné slovo stačilo, aby všichni Rusové omládlí: v mžiku byli zdraví, silní a s bradami vyholenými. Tehdy car Rusům nařídil, že mají kovat zbraně proti jeho nepříteli, švédskému králi. Tři dny pracují robotězi usilovně pro cara, na zádech prachu na sáh, mouru na hlavě na aršín, po celém těle hustou vrstvu sazí. Jenže se o tom doslechla carova sestra. Přijde, podívá se a řekne: ‚Pěkný houf kovářů sis, bratře, přivedl s sebou z dalekého světa; poruč jim, ať mi ukovají carskou čelenku, aby se mi všichni klaněli jako carevně; a ještě jim poruč, ať vykovají ze stříbra měsíc a ze zlata slunce, jež by kroužily kolem mne a svítily mi dnem i nocí. Neučiniš-li mi, bratře, po vůli, stihne tě má kletba.‘ Rozhněval se car, když uslyšel ta slova. ‚Není cara kromě mne, prohlásil; ‚ano, mám carskou čelenku, ne však pro tebe; ano, měsíc a slunce krouží po nebi, ne však kvůli tobě.‘ Carova sestra se zachmuřila a vzteky bez sebe si začla hřebenem rozčesávat svoje černé vlasy; vlasy padaly na zem, a všude, kde třeba jediný vlas dopadl, vyrazilo ze země jedovaté býlí. Pak nehodná sestra rozlámala hřeben na kousky, a z každého zubu vystoupil obr s lukem a šípy. Doslechl se to švédský král i Turčín, odvěký nepřítel všeho křesťanstva. Spolčili se a vytáhli do boje proti moudrému kováři. Jakmile kovář uviděl, co se děje, udeřil kladivem na kovadlinu, a po prvním úderu se rozpadli všichni obři v prach; udeřil podruhé – od kovadliny odlétly úlomky železa a pohřbily pod sebou Turčína; kovář udeřil do třetice – sprška jisker zapálila síru a sanytr a ožehla švédského krále. Král se vrhl do moře, aby uhasil oheň; car se žene

osmnáctého století. Příběh, který uslyšíš, nenajdeš v žádném historickém spise, poněvadž vaše historie zachycuje pouze vnější děje, jen klamavé obrazy pravých vnitřních dějů. Kromě vašich filologů, archeologů, starozitníků a podobné čeládky existují na tomto světě také jiní historici. A ti zaznamenávají právě ony jevy, které běžní historiografové ponechávají bez povšimnutí nebo vykládají zkrlesně. Život mi dopřál dostat se do styku s těmito neznámými dějepytci, a to, co ti budu vyprávět, jsem vyčetl z jejich tajuplných análů. Věř tomu nebo nevěř – to je tvá věc. Jestli se ti mé vyprávění bude zdát málo jasné, pokus se objasnit si je sám. Pokud jde o mne, já žádná další objasnění nepotřebuji.“

přeložil Jiří Honzík

Následuje dvojí překlad jedné básně, pocházející z pozůstalosti Emanuela Frynty.

Boris Pasternak (bez názvu)

Neblahá věc – slout proslulostí.

S tou lásky sotva došel bys.

K čemu nám archiv devotnosti,
nač uctívati rukopis?

Cíl tvůrcův jeden – odevzdat se,
nikoliv úspěch reklamy.

Je hanba: nebýt, jenom zdát se
a vlichotit se cetskami.

Bez samozvanstva žít, jak prostí!

Tak žítí, abys přivábil
sem k sobě lásku budoucnosti,
pro niž jsi prostor vydobyl.

Ne papíry, však osud holý
zmapovat třeba, strast i strach.
Celého žití kapitoly
zaškrtat vroucně po stranách.

A ponořit se do neznáma
a stop svých skrýt v něm živý sled,
jako je skryta krajina má,
když v mlze na krok nevidět.

Další si budou cestu klestit
houštím tvých zisků, snů i ztrát,
ty ale prohru od vítězství
pro sebe nesmíš rozeznat.

Nezpronevřit se ni vráskou
tváří své a své myšlence!

Jen zůstat živ, jen živ být s láskou,
jen žít, jen žít až do konce!

přeložil Emanuel Frynta

„Nic zvláštního,“ odpověděl tónem vážnějším, než jaký byl u něho běžný. „To se týká jenom mne. Ty se nacházíš mimo tuto sféru.“

„Strýčku,“ zvolal jsem, „zanechte, proboha, těch tajuplností! Rád bych si teď uchoval jasnou mysl a pevného ducha.“

Zmlkli jsme. Déle než půl hodiny panovalo naprosté ticho, když vtom. . . jakými slovy vypovědět svůj údiv?! . . . se z hloubi sálu ozvalo sténání, zprvu tiché, pak hlasitější. . . až nakonec naplno zaznělo přímo nad mým uchem. Tentokrát jsem jasně rozpoznával dva zvuky, z nichž promlouvalo jakési bezútěšné zoufalství, hněv, hoře, prostě všechno smutné, co se vůbec může v lidské duši zrodit. Vyskočil jsem ze židle a pohlédl na strýce – i on byl zjevně vyveden z míry a ztěžka opřen oběma rukama o stolek znepokojeně sledoval pohyb zvuku. . . Ale jakými slovy vypovědět svou hrůzu, když jsem pohlédl na protější stěnu a mezi stíny, které jsme vrhali já a můj společník, jsem spatřil ještě třetí stín, jenž byl naprosto zřetelný, jehož kontury se však nedaly postihnout, poněvadž se ustavičně měnily. Bylo to něco nepopsatelného, podobného lidské postavě, co se všelijak zmítalo, vlnilo i trhlo a bez ustání obměňovalo svůj tvar; vynořovala se tam silueta hlavy, rukou, jež se hned protahovala do délky, hned smršťovala asi tak jako tomu bývá se siluetami loutek v takzvaném stínovém divadle. Celá ta podívaná trvala sotva minutu. . . Ohlédl jsem se: v sále nebyl nikdo kromě nás dvou; podíval jsem se opět na stěnu – záhadný stín bledl a spolu s ním zanikal na druhém konci sálu i nářek. Jako by prolétl kolem nás.

„Chvála bohu, zmizel,“ řekl strýc a sundal ruce se stolu. „Chudáci neboží!“ dodal s povzdechem. „Kdy konečně už splatíte poslední denár?“

Po chvíli se však uklidnil, jeho tvář zas nabyla svůj obvyklý ironický výraz a zeptal se mne:

„Tak co? Slyšel jsi to?“

„Slyšel,“ odpověděl jsem.

„Viděl jsi to?“

„Viděl,“ zněla má odpověď.

„Byl ten pokus čistý, pane badateli?“

Mlčel jsem.

„Teď se můžeme klidně odebrat domů,“ pokračoval strýc. „Nic už se dít nebude.“

„Jak to, že jste si tím tak jistí?“

„Tvé jest údobí života – tvé jest i zakvílení.“

„Proboha, zanechte už toho tajuplného tónu. Pokusme se raději společnými silami vyložit ten podivný úkaz. . .“

„Mně je velice jasný.“

„Tak mi to povězte.“

„Jaký by to mělo smysl. Ty přece tak jako tak nic nepochopíš a dál budeš tvrdit, že se ti posmívám, že se to nedá dokázat a podobné věci, jak je tvým zvykem odpovídat na má poctivá objasnění – slyšíš: poctivá,“ opakoval strýc s ironickým výrazem ve tváři.

„Ne, povězte mi to, strýčku, povězte, co víte a jak co chápete. U takového podivného úkazu lze přece připustit všechno.“

„Všechno?“ zeptal se strýc a zkoumavě si mě přeměřil.

„Tedy. . . myslel jsem, že při objasňování nutno využít všeho. . .“ Strýc se usmál. Já jsem se odmlčel.

V strašidelném sále jsme zůstali až do rána a, jak strýc předpovídal, skutečně jsme už nic neslyšeli.

Hle, čím strýc objasňoval onen podivný úkaz. Pokusím se, nako-lik paměť dovolí, reprodukovat zde jeho vyprávění v plném rozsahu.

„Mám-li ti ten úkaz náležitě objasnit,“ pravil strýc, „musím začít hodně daleka. Časově celá záležitost spadá do třetího desetiletí

za ním – příběhne k moři, ale král je už za mořem; car ho chce pronásledovat – rozhlíží se kolem, ale nikde žádná loď, kam oko dohlédne, všude jen mořský písek, holé kameny, slatina, močál. Car shromáždil své Rusy a praví k nim: ‚Postavte mi zde město, kde bych mohl žít, já zatím postavím koráb.‘ Začali tedy stavět město, ale každý kámen, který položili, močál hned pohltil; nakladli už spoustu kamenů, kvádr na kvádr, trám na trám, ale bažina všechno spolykala a na povrchu se dál prostírala jen samá mokřad. Car zatím postavil koráb, ohlédl se a vidí: město pořád nikde. ‚Vy jste mi pracanti!‘ řekl svým lidem, a řka to, začal vlastníma rukama zvedat vzhůru kvádr za kvádrem a tam nahore je opracovávat. Postavil tak celé veliké město, a když je postavil, spustil je pěkně pomaličku na zem. Švédský král zatím chodí po protějším břehu – a láme si hlavu, co má car asi za lubem. Potká ho měsíc. Král se mu hluboce uklání: ‚Ach, měsíci, měsíčku, neviděl jsi, co dělá car Rusů?‘ Ale měsíc mu neodpovídá. Krále potká slunce; král se mu klaní: ‚Ach, slunce, sluníčko, nevidělo jsi, co dělá car Rusů?‘ Ale ani slunce mu neodpovídá. Král potká moře, klaní se moři: ‚Ach, moře, moříčko, nevidělo jsi, co dělá car Rusů?‘ Až moře mu odpovědělo: ‚Vím, co dělá, zemi vysouší, zatlačuje mne zpátky, začíná mi být těsně v mých březích, tak jako tobě, králi, v tvém království.‘ – ‚Pojď, napadneme ho,‘ řekl král, ‚uvidíš, že se nám hned bude volněji dýchat.‘ Domluvili se a vytáhli spolu na cara. Král schystal síru a rozžhavené uhlí, moře se vzdulo, vylilo se z břehů a vystoupilo až po střechy nového města. Car zrovna odpočíval po dni plném namáhavé práce, probudil se a vidí: moře ho chce spláchnout! Ze vši síly udeřil žezlem do moře, a moře se vylekalo, stáhlo se zpátky do svých břehů a jen ustrašeně omývalo carovy nohy. ‚Nauč se nosit moje koráby!‘ vykřikl car strašným hlasem a moře nastavilo carským lodicím svá mokrá záda. ‚Ztuhn!‘ řekl car, a moře se potáhlo stříbrným ledem. ‚Duj, bouře, do mých plachet!‘ přikázal car a koráby se s větrem o závod rozletěly po hladkém ledu. Král zatím vidí, že moře zamrzlo, rozhlíží se kolem a raduje se. Moře zvítězilo, říká si, a pohřbilo Rusy pod svým ledovým příkrovem. Dál napíná oči, vidí – něco se černá na bílém sněhu, blíž. . . stále blíž. . . běda! . . . ruské koráby se řítí rovnou na něj; marně je král zaklíná, marně je zasypává ohnivými střelami, od korábů vane silný vítr, hořící síru sráží v hrozivé mračno a nemilosrdně spaluje švédského krále i celou švédskou zemi. Král se vyděsil a utekl se k Turčínovi prosit o pomoc. Ale jako pravý čaroděj dokáže být zároveň jak u Turčina za mořem, tak tady na našem břehu. Ach, jak jen skončí tahle krvavá vojna? Kdo se zmocní naší země? Kdo se zmocní našeho divotvorného mlýnku Sampo?“

Stařec se odmlčel, stařena už dávno podřimovala, Elza jen zřídka vyhlédla ze svého úkrytu za chrastím a zas se schovala. Pouze Jaakko upíral na starce planoucí zraky a zřejmě si netroufal ani špitnout.

Stařec si svých posluchačů nevšiml; zcela se soustředil na to, co říká; slova mu plynula z úst bez zábran jedno po druhém; svému vlastnímu vyprávění naslouchal s opravdovým zájmem a zřejmě se mu nechtělo přestat.

„Kukari mi říkal,“ pokračoval po nedlouhém odmlčení, „že se mu od jisté doby zdávají podivné sny: vídá prý, jak se z našich su-omských břehů vynořují ohromné žulové kvádry, přeplouvají moře a skládají se pod nohy carovi Rusů, jak ten po nich stoupá stále výš a výš, jak na takovou vysokou hromadu žulových kvádrů vybíhají naši krajané, lidé ze Suomi, a ruský car je všechny přikrývá svou ohromnou dlaní. Jindy se mu zas zdá, že na mořském břehu pukají s rachotem skály a z nich vystupuje obrovské výstavné město; do města se sjíždějí černokněžníci ze všech světových stran a na

hlučných shromážděních rokuje se všemi lidmi ze Suomi o mnoha tajemných věcech mezi nebem a zemí. A vysoko nad městem se opět vznáší car Rusů se zlatou korunou na hlavě; pluje na oblacích, z jeho koruny padají na naše Suomi zlatisté jiskry a září jako tisícero sluncí. Divné! Neobyčejně podivné!“

přeložil Jiří Honzik

Iain Pears: Případ Raffael

Kapitola 1

Generál Taddeo Bottando vystupoval po schodišti obloženém odcizenými uměleckými díly jako každý den krátce předtím, než zvon na Svatém Ignáci ohlásil sedmou hodinu ranní. Objevil se dole na náměstí už hezkou chvíli předtím, ale zapadl podle svého zvyku na deset minut do baru naproti své kanceláři, vypil tam dvě espressa a snědl panino s čerstvou šunkou. Místní štangasti ho pozdravili, jak se slušelo a patřilo při setkání s jiným pravidelným hostem, přátelským „buon giorno“, pokynuli mu, ale žádné řeči s ním nezaváděli. Vstávání je v Římě stejně jako kdekoli jinde na světě osobní záležitost a nejlépe se odbývá v soukromí a nerušeně.

Když absolvoval tenhle příjemný ranní rituál, přešel po kočičích hlavách náměstí a jal se stoupat do schodů, přičemž lupal po dechu a ztěžka oddechoval, ještě než zdolal první patro. Není to tím, že bych tloustl, ujišťoval se často. Uniformu jsem si nedal povolit už kdovíkolik let. Statný jsem, to snad ano. Působím důstojně, lépe řečeno. Měl bych přestat kouřit a omezit kávu a jídlo a začít sportovat. Jenomže život by mě pak zdaleka tolik netěšil. Krom toho mi táhne na šedesát a v tom věku je už pozdě ladit formu. Kdoví, jestli by mě takové úsilí nezabilo.

Zůstal stát, jednak aby si prohlédl nový obrázek na stěně, ale spíš proto, aby nenápadně chytil dech. Vypadá to na kresbu od Gentileschiho. Kouzelná věcička. Škoda že se musí vrátit právoplatným majitelům, až se kolem toho vyřídí všechno papírování, viník bude obžalován a materiály předány kanceláři státního žalobce. Navzdory všemu mělo postavení šéfa italského celostátního odboru pro vyšetřování krádeží uměleckých památek své světlé stránky. Postrádaná díla se sice podařilo najít málokdy, ale pak obvykle stála za to.

„Pěkné, vidte?“ ozvalo se za ním, jak tam stál zahleděn do obrazu. Potlačil poslední projevy dýchavičnosti a otočil se. Flavia di Stefano patřila k oněm podivuhodným ženským bytostem, jaké se podle Bottandova názoru rodí jen v Itálii. Stanou se z nich pak buď manželky a matky, anebo se začnou věnovat práci. Pokud se rozhodnou pro práci, vrhají se do ní s nevídaným elánem, aby potlačily výčitky svědomí, že nezůstaly doma, a bývají dvakrát lepší než kdo jiný. Proto měl Bottando ve své desetičlenné pátrací skupině osm žen. Tím si jeho oddělení, jak dobře věděl, vysloužilo u ostatních policejních jednotek posměšnou přezdívku. Ovšem Bottandův harém, jak kolegové očividně ze závidy nazývali jeho tým, vykazoval slušné výsledky – na rozdíl od jiných, které by mohl jmenovat.

Pozdravil Flavii, mladou dívku, anebo spíše už ženu, dobrotivým ranním úsměvem; uvědomoval si, že sám dospívá do věku, kdy se mu každá žena mladší třiceti let jeví jako dívka. A tuhle si zvlášť oblíbil, přestože zřejmě zcela postrádala schopnost projevovat mu úctu, na jakou měl vzhledem ke své hodnosti, věku a moudrosti nárok. Zatímco přátelé se občas taktně zmínili o jeho rozložitosti,

podniky naší doby. Zkrátka jsem se všecek ponořil do četby, když tu. . . že by?. . . ne, to není klam. . . když tu se právě v strašidelném sále ozvalo, a to velice zřetelně, zasténání. Nikdy nezapomenu na tu chvíli; dodnes mi ty zvuky znějí v uších. Ten nářek se nepodobal ani lidskému hlasu ani zvířecímu skřeku, ale tajilo se v něm cosi nevýslovně smutného, pronikal až do nejskrytějšího koutu duše, nedalo se mu naslouchat bez zvláštního vzrušení. Měl jsem pocit, že ten zvuk rezonuje v samé hloubi mého srdce. . . V tu chvíli odbilo dvanáct. Údery hodin mě probudily z ochromení a já se vrhl ke dveřím sálu – v sále bylo ticho. Svíčky, jež jsem tam rozestavěl po stolech, klidně hořely; všechny dveře byly zavřeny a v sále nebyl nikdo. Znovu jsem obešel celý sál, nahlédl i do sousedních místností – všude ticho a klid. Chtěl nechtě znepokojen jsem se vrátil do kamrlíku ke strýci; seděl klidně na židli, pozorně se probíral svou knihou a dělal si do ní nějaké poznámky.

„Slyšel jsi to?“ zeptal se strýc.

„Slyšel.“

„Nevíš, co to bylo?“

„Ani v nejmenším.“

„Možná, že to jen někde vrzly dveře,“ pokračoval strýc svým ironickým tónem.

Mlčel jsem. Strýc se mne otázal. „Chceš tu ještě zůstat?“

„Třebas do rána. Ale neměli bychom raději čekat přímo v sále?“

„Nejsem si jist, jestli by to nebylo na závadu našemu pokusu. Víš co? zkusíme to ještě jednou. A uděláme to takhle: já půjdu do místnosti, odkud se vchází do sálu z protější strany; ty zůstaneš zde; oba budeme stát hned za dveřmi a jakmile se ozve zaupnění, okamžitě vstoupíme do sálu.“

Souhlasil jsem, i když se mne, příznávám, zmocňoval dětský strach, a pomyslení, že zůstanu v kamrlíku sám, mi nahánělo hrůzu. Srdce mi silně bušilo a úpěnlivé stony mi nepřestávaly znít v uších.

Ve snaze uklidnit se zvažoval jsem v duchu všechny akustické jevy, jež by mohly být příčinou oněch zvuků. Přitom jsem se jednou rukou chopil svíčky, druhou položil na kliku dveří, abych v případě potřeby byl schopen okamžitě jednat. Nevím, jak dlouho jsem setrval v této pozici. Všude kolem bylo ticho. Zdálo se mi, že slyším svůj vlastní tep. Vtom, právě ve chvíli, kdy už jsem chtěl ode dveří odejít, se přímo u nich, rovnou pod mým uchem znovu ozvalo zakvílení. Ale toto zakvílení mělo odlišný charakter. Rovněž se nepodobalo žádnému ze zvuků, které jsem znal, a jako by vyjadřovalo spíše hněv než smutek.

Krev mi ztuhla v žilách. Přesto jsem rychle otevřel dveře a div jsem necouvl zpátky, když jsem na opačném konci sálu uviděl lidskou postavu. . . Teprve po chvíli jsem si uvědomil, že je to strýc, který podle naší domluvy otevřel dveře v téže chvíli, kdy já.

„Slyšel jsi to?“ opakoval svým obvyklým tónem.

„Podivné, nanejvýš podivné!“ odpověděl jsem. „Teď ale, strýčku, musíme vyzkoušet poslední možnost: zůstaneme v tomhle sále a přesvědčíme se, zda k tomu strašidelnému úkazu dochází opravdu zde.“

„Dobrá,“ souhlasil strýc, „i když, upřímně řečeno, bych zde z určitých důvodů raději nezůstával. A za úspěch pak už vůbec neručím. Ostatně,“ dodal po krátkém zamyšlení, „zkusme to.“

Znovu jsem důkladně prohledal všechny okolní místnosti, zkontroloval všechny dveře, uvedl do pořádku svíčky – a abych přišel na jiné myšlenky, znovu jsem se pustil do svých novin; zaujali jsme místo u kulatého stolku uprostřed sálu; strýc si na něm se soustředěným zaujetím čmáral jakási čísla a nesrozumitelné klikyháky.

„Co to je?“ zeptal jsem se.

„Jak se to vyslovuje: Aleijadinho?“

„Tak, jak se to píše.“

„Ale-jadin-ho,“ zkouší Anna opatrně.

„Aleijadinho,“ opraví ji Bonsack s brazilskou melodičností, s pečlivým přízvukem.

„Znamená to Mrzáček,“ dodává Anna spěšně. Adam napsal něco úchvatného o tomto umělci. O jeho tragickém životě.

„Ne o jeho životě, pokusil jsem se napsat něco o jeho umění.“

Albrecht se vmísí do rozhovoru.

„Dá se to oddělit?“

„Dočista vzrušující text“, řekne Anna tiše se sklopenou hlavou, a v jejím jemném tónu zaznívá zřetelná výtka vůči dotěravci.

Ale ten se nedá umlčet.

„Zda je text vzrušující, to je třeba nejdřív přezkoumat.“

Bonsack se hrdě usmívá, brání se hranou skromností.

„Je to jen malý essey, nic pro širší obecnost. Anna zase jednou přehání.“ A protože Anna oddaně mlčí, dodá Bonsack: „Z lásky.“

Zní to posměšně.

ALEIJADINHO Když mu bylo třicet, právě když začal dělat na svém velkém díle, zjistil, že onemocněl leprou. Uviděl bílé skvrny na kůži. Nedávaje se tím mást, pracoval dál na kamenných sochách, až jeho prsty ztratily cit. Když mu obě ruce uhnily, dal si nástroje připoutat na pahýly paží, dláto nalevo, kladivo napravo. Tak mohl pracovat dál. Když už ho nohy neunesly a posléze uhnily nohy i s chodidly, zaplatil si černého otroka, posadil se mu na ramena a pracoval dál. V té době vznikla kalvárie se spoustou soch. Byl teď nejslavnějším brazilským sochařem, přicházelo čím dál víc lidí, kteří obdivovali jeho umění a chtěli vidět, jak vytesává z kamenných bloků své nádherné postavy: svatě i zločince, trpitele, vojáky, anděly i zvířata. Pro jeho zmrzačení ho teď jmenovali Aleijadinho: Mrzáček. Když ale lepra zpusťovala i jeho obličej, uhnul mu nos, uši, divákům to bylo odporné, protože jim to připomínalo jejich vlastní pomíjivost. Jeho objednavatel chtěl, aby práci zastavil. Aleijadinho si však dal ušít kožený vak, v něm dva otvory pro oči, ten si přetáhl přes obličej. Konečně byla práce hotova, kalvárie dokončena. Její tvůrce ale byl už jen hromádkou bláta a smradu. Zbožní lidé a jeho obdivovatelé odsunuli ten balík, který vzbuzoval hnus, na okraj schodiště. Jeho hlava však hlásala boží chválu, neboť Bůh mu dopřál, aby dokončil své dílo.

přeložil Vladimír Tomeš

Vladimir Fjodorovič Odojevskij: Salamandr

Úryvek pochází z druhé části jménem „Elza“.

Bylo už jedenáct hodin večer. V domě všichni ulehli ke spánku, ruch na ulicích také ustal; jen z požárních věží se občas ozvalo táhlé volání hlídek a doznívalo v dálce. Svíčky pomalu dohořovaly a chvějivé stíny se kladly na karnýzy, zdobené knížecími erby; všude zavládlo ticho.

Noviny mne okamžitě zaujaly; nad jejich stránkami jsem zapomněl na všechno kolem. Plně jsem se soustředil na onen veskrze pozitivní evropský svět s jeho čínorodostí, průmyslem, náruživostmi a parními stroji, který z nich promlouval. Obzvláště pozoruhodný se mi zdál článek o železných drahách a má duše se bezděky zachvěla hrdostí, jakmile jsem pomyslel na gigantické průmyslové

Flavia mu s láskyplnou upřímností a bez váhání říkala, že je kulaťoučký jak bochánek. Až na tohle však představovala téměř ideální subalterní kolegyni.

Flavia, která zásadně chodila ve svetrech a džínách, aby bylo jasné, že nepatří do kategorie uniformovaných policistek ani ambiciózních manažerek, jeho pozdrav opětovala také úsměvem. Šel jí od srdce. Za posledních pár let ji generál hodně naučil, především tím, že ji nechal chybovat a pak to za ni dával do pořádku. Nepatřil k šéfům, kteří hledí na podřízené jako na příhodné obětní beránky, kdykoli dojde k maléru. Zakládal si spíše na tom, že své svěřence učí pracovat svědomitě, a dopřával jim značnou, ač vždy neoficiální nezávislost. Flavia na tuto metodu zareagovala s větším elánem než ostatní a ovládala už plnohodnotně detektivní řemeslo, i když jí příslušná úřední hodnost zatím chyběla.

„Volali carabinieri z Campo dei Fiori, že nám někoho předají,“ oznámila mu. „Sebrali ho včera večer, když se vloupal do kostela v jejich rajónu, a má k tomu prý nějaké podivné vysvětlení. Usoudili, že se to týká spíš nás.“

Mluvila s drsným nosovým přízvukem severozápadní Itálie. Bottando si ji vybral přímo na univerzitu v Turínu a ona kvůli místu v Římě přerušila postgraduální studia. Opakovaně prohlašovala, že se časem na univerzitu vrátí, a uváděla to jako hlavní důvod, proč u policie nenastoupí natrvalo. Odváděla však ve svém oddělení tak poctivou práci, že se to nejevilo jako příliš pravděpodobné. Jako mnozí Italové ze severu měla plavé vlasy a světlou pleť. I kdyby nebyla pouze pěkná, ale přímo vyslovená krasavice, už pro své vlasy by poutala v Římě pozornost.

„Říkali, oč jde?“

„Ne. Týká se to snad nějakého obrazu. Možná je ten chlap cvok.“

„Jak se s ním domlouvali?“

„Anglicky a trochu italsky. Nakolik nevíš.“

„V tom případě s ním promluvíš ty. Víš, jak jsem na tom s angličtinou. Dej mi vědět, jestli vypoví něco zajímavého.“

Flavia posměšně zasalutovala tím, že krátce přitiskla dva prsty levé ruky k pečlivě načepýřené ošině, spadající do půli čela. Poté se oba rozešli do svých kanceláří, Flavia do přečpané místnůstky, kterou sdílela se třemi kolegy, a Bottando do luxusnějších prostor ve třetím patře, vyzdobených téměř výhradně dalšími kradenými uměleckými díly.

Zasedl za psací stůl a věnoval se obvyklému rannímu rituálu s došlou poštou, kterou mu sekretářka zanechala pečlivě urovnanou u ruky. Běžná makulatura. Potřásl smutně hlavou, povzdychl si a celou hromádku hodil do koše.

Po dvou dnech se mu na psacím stole objevil objemný dokument. Byl to plod Flaviina rozhovoru se zadrženým, jehož jí přivedli carabinieri, a svědčil výmluvně o její důkladnosti. Nahoře ležel lístek: „Myslím, že si počtete – F.“ Správně měl výslech provádět pověřený policista, Flavia ale přešla rovnou do angličtiny a převzala iniciativu. Jak Bottando listoval stránkami, pochopil, že tenhle cizinec mluví italsky docela dobře. Službu konající policista však nebyl zvláště bystrý a všechno zajímavé by nejspíš pomínil.

Dokument obsahoval zhuštěný přepis výslechu: v takovém zpracování se podobné materiály předávají kanceláři státního zástupce, pokud policie usoudí, že by případ měl přijít k soudu. Bottando si došel pro espresso z automatu na chodbě – vypěstoval si závislost na kávě už před mnoha lety a teď by ani večer neusnul, kdyby si na poslední chvíli nedopřál dávku oblíbené drogy –, pohodlně se uvelebil a začal číst.

Na prvních pár stránkách ho nic zvlášť nezaujalo. Zadržený byl Angličan, osmadvacetiletý, postgraduální student. Přijel do Říma na prázdniny a zadrželi ho pro potulku, když se zřejmě pokoušel přespat v kostele svatě Barbary poblíž Campo dei Fiori. Nic nebylo odcizeno, místní farář nenahlásil žádnou škodu.

Tyto informace byly rozloženy do pěti stránek a Bottando se podivil, proč se carabinieri obrací na jeho oddělení a proč toho Angličana vůbec zadrželi. Přespávat kde se dá, není vážný přestupek. V letních měsících se vyspávající cizinci najdou pomalu na každé lavičce a ve všech neohrazených prostorách po městě. Někdy nemají peníze, někdy opilí nebo zdrogovaní zabloudí a netrefí zpátky do svého penzionu, nebo nemají hotely široko daleko volný pokoj a nic jiného jim ani nezbývá.

Nad další stránkou už Bottando zpozorněl. Zadržený, jistý Jonathan Argyll, tvrdil vyšetřovatelům, že se nešel do kostela utábořit, ale chtěl prozkoumat Raffaela nad oltářem. Navíc trval na podrobné výpovědi, protože došlo k neslychanému podvodu.

Bottando se zarazil. Jaký Raffael? Ten chlap se zbláznil. Nemohl se sice na tenhle kostel hned upamatovat, byl ale přesvědčen, že má spolehlivý přehled o všech Raffaellových dílech v Itálii. Kdyby takový obraz visel v zastrčeném kostelíku, jako byla Svatá Barbara, věděl by o něm.

Přešel k počítači a zapnul jej. Otevřel databázi udávající pravděpodobné cíle zlodějů. Vyfukal „Roma“, a když byl vyzván k upřesnění, dodal „chiesi“. Poté zadal jméno kostela. Přístroj ho okamžitě informoval, že Svatá Barbara vlastní pouze šest předmětů, jimž může hrozit odcizení. Tři z toho byly ze stříbra, pak bible Vulgata ze sedmnáctého století v reliéfní kožené vazbě a dva obrazy. Raffael mezi nimi nebyl, ani takový, který by se za něj dal mylně považovat. V obou případech šlo o díla vysloveně druhořadá, s kterými by žádný zloděj dbalý své pověsti neztrácel čas. Trh nevykazuje markantní zájem o ukřižování devětkrát šest stop od anonymních římských malířů. Usoudil rovněž, že by se na mezinárodním ilegálním obchodu s uměleckými předměty sotva uplatnil oltářní obraz ze Svaté Barbary – krajina s odpočívajícími na útěku z Egypta od proslule průměrného malíře z osmnáctého století Carla Mantiního.

Bottando se vrátil za psací stůl a přelétl očima dalších pár řádek v domnění, že tím „počtením“ Flavia měla na mysli charakter výpovědi jako dalšího dokladu lidské pošetilosti. Měla na tuto stránku lidské povahy názor velmi vyhraněný, zvlášť co se sběratelů umění týkalo. Už kolikrát zastavilo oddělení pátrání po díle zanedbatelné hodnoty, když zjistili, že je koupil – jako Michelangela, Tiziana, Caravaggia nebo podobně – zámožný cizí sběratel, vybavený spíše penězi než rozumem. Vyřídili si to s ním písemnou zprávou, že se stal obětí podvodu, a informovali místní policii. Soudili, že taková trapná lecke bude dotyčnému dostatečným trestem, a dílo samo nebylo natolik významné, aby stálo za nesenáze a výdaje spojené s mezinárodním zatykačem a příkazem k deportaci.

Že by tenhle padesátistránkový dokument nebyl nic než záznam fantazírování vyšinutého prostáčka, který uvěřil, že rychle zbohatne? Pár dalších odstavců však Bottanda stačilo přesvědčit, že vysvětlení nebude tak prosté. Od zápisu otázek a odpovědí přecházel text do souvislého prohlášení. Bottando četl a nepřestával se divit.

přeložila Eva Kondrysová

Tankred Dorst: Pěkné místo

Úryvek z delší prózy.

„Hallo Lízo!“ V tlačenici, jak do něj někdo štouchne, se tác s naplněnými sklenkami rozkymácí.

„Pozor! Ach to jsi ty, Albrechte! To jsem si mohla myslet, že mě vyvedeš z rovnováhy.“

Rozzářeně se na něho usměje. Ale mladý muž s nahou hrudí pod plátěným sakem nedá v tváři nic najevo. No, tak mladý vlastně není.

„Dej mi loka toho mizerného vína.“

„Poslyš, ty!“

Hned nato do sebe hodí sklenku a rychle ji zase vrátí.

„No, pořád ještě lepší než ty krámy na stěnách.“

Teď se Liza rozhorlí.

„Ty měly právě fantastický úspěch v New Yorku!“

„Nepapouškej hovadinky, které tu slyšíš!“ Přiblíží se těsně k jejímu obličejí. Opatrně zatáhne zuby za jeden pramen vlasů, který se vlní po její vysoké postavě. Jen protože chceš být všude u toho a smíš roznášet sklenice, řekne zle.

„Ty jsi tu taky!“

„Bohužel! Však je to chyba!“

Ale samozřejmě nemá úmysl odejít, i on chce být u toho! Obrazy na stěnách si už tak jako tak nikdo neprohlíží. Na začátku se ozývalo hraně překvapené, příležitostně i zamýšlené „Oh!“ a rychlý znalecký pohled klouzal z obrazu na obraz. Pak se přešlo k obvyklému klábosení. Objímání, vzájemné pozdravy, pronikavé smíchy.

„Jsi šťastná, Lízo?“

Pitomé Albertovo dotazování! Jak může někdo položit takovou otázku, a k tomu se tak tvářit! Jako by musel odpověď zaprotokolovat a jak by od ní něco záviselo! Žádný div, že ho má každý za únavného. Přitom je jen nešikovný a chce se svým dotazováním učinit zajímavým. Zná to přece! Musím mu už jednou vysvětlit, že jsou lidi jeho vyslýcháním vynervovaní, a proto mu jdou jak jen možno z cesty.

„Jsi tady šťastná?“

Samozřejmě je jí dobře, když tu může být a naslouchat všem těm hlasům, spleti hlasů, samé hlasy, které zná, těší ji být mezi lidmi, kteří se hladce dovedou pohybovat ve světě:

Rozparáděná dáma přikormidluje k Mallmöhovi: „Tytyty, už jsem tě objevila, ty zlý, ty!“ A líbá ho na obě uši, on se pokouší zachránit svou sklenku.

Že si ten doktor Mallmöh, prominentní státní zástupce, dá takové útoky líbit! Jestlipak by si to dal líbit i ode mne? Ach, jsou to všichni originální lidé. Žádní měšťáci! Jak komicky balancuje se skleničkou v natažené ruce vysoko nad hlavami, nejraději bych mu ji vzala z ruky, aby se mu víno nevylítlo na sako.

„Hallo Lízo!“ V jeho kanceláři to určitě nechodí tak uvolněně, tam ho hlídá sekretářka. Tady je prostě taková zvláštní atmosféra. Musí se natáhnout, podaří se jí na špičkách chňapnout po sklence, ráda by přitom řekla něco vtípného, ale nic jí v ten okamžik nenapadá, aspoň tedy na něho prostě nadšeně zasvítí pootevřenými, na tmavočerveno nalíčenými rty a vycení zuby, na které je tak pyšná od té doby, co jí Fred jednou řekl, že má zuby jako dravec. . . nádherný dravčí chrup! Jen ho bohužel neskousneš. Jak to myslíš? Já nejsem zkrátka agresivní typ, je mi líto.

„Lízo! Lízo!“

Pospíší si, musí ještě roznést jednohubky.

Su Tung-pchoe: Pozdější fu o Červeném útesu

„Téhož roku patnáctého dne desátého měsíce jsem se vracel ze Sněžné síně na Východním svahu domů do Lin-ka. Doproválili mě dva přátelé. Šli jsme cestou kolem Kopce žluté hlíny, který byl pokryt mrazivým jíním. Listí stromů bylo opadané. Na zemi se odrážely naše stíny a na nebi svítil jasný měsíc. Z potěšení nad tím, co jsme kolem sebe viděli, jsme si v chůzi jeden druhému prozpěvovali. Po chvíli jsem se však neubráníl povzdechu: „Mám přátele, ale nemám víno. A i kdybych mělo víno, nemám k němu nic k jídlu. Měsíc jasně svítí a vane svěží větrík. Promarníme snad takový večer?“

Jeden z mých přátel řekl: „Dnes v podvečer při západu slunce jsem rozhodl sítě a chytil rybu s velkou tlamou a drobnými šupinami. Podobá se proslulému okounu z řeky Sung. Kde však k němu seženeme víno?“

Rozhodli jsme se zajít všichni ke mně domů, kde jsem se svěřil své ženě.

„Mám žejdlík vína,“ řekla. „Schovala jsem ho před časem s tím, že by se mohl někdy hodit, jako třeba právě dnes.“

Vzali jsme víno a rybu a šli jsme k Červenému útesu. Proud řeky hřměl, strmé skály se tyčily z břehů tisíc stop. Útes byl vysoký, měsíc nepatrný.

Hladina řeky opadla a vyčnívaly z ní kameny. Ačkoliv od posledního mé návštěvy uplynul jen krátký čas, krajina se změnila k nepoznání!

Z náhlého impulsu jsem nadzvedl suknicu a začal jsem šplhat po skaliscích. Prodíral jsem se podrostem, lezl po kamenech připomínajících tygry a leopardy, klopýtal přes kořeny stromů, jejichž kůra se podobala šupinatým drakům, až jsem se dostal tam, kde měl své hrůzostrašné hnízdo jestřáb a shlížel jsem hluboko dolů na chrám boha řek. Mí dva přátelé mě v mém výstupu nenásledovali. Náhle jsem po vzoru taoistů vypustil z hrdla dlouhý hvizd. Traviny a stromy se zachvěly, hory se rozezvučely, údolí odpovědělo ozvěnou. Zvedl se vítr a vody se rozbouřily. Zachvátil mě smutek a úzkost. Byl jsem ztuhlý chladem a věděl jsem, že tady nemohu dál zůstat.

Vrátil jsem se do lodě. Odveslovali jsme s ní doprostřed řeky, kde jsme ji nechali plout volně po proudu a spočinuli tam, kde spočinula ona. Přiblížila se půlnoc. Obklopovalo nás hluboké ticho, když tu se náhle objevil osamělý jestřáb, který letěl přes řeku směrem na východ. Křídla měl obrovitá jako kolo u vozu, oděn byl v černou péřovou suknicu a bílý kabátec. Vydal dlouhý pronikavý hvizd, krátce se snesl nízkou nad naši loď a zamířil k západu.

Po chvíli se mí hosté rozloučili a já jsem šel spát. Zdálo se mi o taoistovi v péřovém šatu, jak jde kolem mého domu v Lin-ka. Uklonil se mi a pravil:

„Líbila se vám vyjížďka k Červenému útesu?“ Zeptal jsem se ho na jméno a příjmení, ale on jen sklonil hlavu a neodpověděl.

„Ach ano,“ zvolal jsem. „Už vím! To jste byl vy, kdo přeletěl s hvízdodem nad mou lodí. Taoista se mlčky usmál. V tom okamžiku jsem se probudil. Otevřel jsem dveře, ale nikoho jsem neviděl.“

přeložila Věna Hrdličková

Robert Browning: „Já, rytíř Roland, přišel k Temné věži!“

(pozn. red.: přetiskujeme prvních 10 strof)

I

Já věděl hned, že každým slovem klame,
ten mrzák chraplavý, v očích zlý jas,
a lačně prahne poplést mě a zmást.
Rty zařáté v té zášti dobře známé,
jež bez milosti všechno živé láme –
že novou oběť zkosit chce jak klas.

II

Co jiného by rád, ten s krivou holí,
než zhoubnou lží svou past mi nastražit,
jíz poutníkům všem život chtěl by vzít,
kdož se s ním střetnou cestou mezi poli?
Já tušil, epitať že v duchu volí,
jímž stvrdit chce můj mrtvý klid.

III

Pokud se pustím směrem, kterým kyne,
do rokle vkročím, o níž pověst praví,
že nikdo nevyjde z ní zpátky zdravý –
ukrývá Temnou věž, jež hrůzou slyne.
Však přesto vstoupím – neznám cesty jiné:
nechť moje trápení tam osud zdává.

IV

Po všech svých toulkách celým světem,
po dlouhých rocích, kdy jsem hledal štěstí,
naděje zhasly – dál už nechci vésti
prohraný boj a unaveným letem
dál mávat křídly za úspěchu květem.
Srdce mé nemá sil obstát v něm se ctí.

V

Už těžce nemocný se mrtvým může zdát
začasté dřív, než dostihne ho konec.
Žal přátel jako umíráčku zvonec
v uších mu zní, byť do sebe by rád
vzduch čerstvý vsál. (Však ví: „Ten krutý honec
mi chystá to, co nelze odestát.“)

VI

Když dobří lidé poblíž cizích roků
nahlas si přejí, aby jejich drahý

ve vhodný den se v míru vzdal vši snahy,
s poctami nesen byl pak ke hřbitovu,
on sám si často přeje zas a znovu
nezklamat je a skončit s žitím záhy.

VII

I já už takto strádám dobu drahnou
zklamaný, že můj život mívá cíl.
Tak k rytířům mne osud přiřadil,
co po své spáse dlouho marně prahnou,
než paží svou si na Temnou věž sáhnou.

I mne to čeká. Snad mám dosti sil.

VIII

S klidem, jenž spíše zove zoufání,
odbočím stezkou, jak ten netvor hadí
na sklonku pošmourného dne mi radí.
V přízračně světlešerém smrákání
rovina širá strach mi nahání –
jen holá pláň můj pohled marně svádí.

IX

A hle! Když kroků pár jsem urazil
tou novou cestou, otočím se zpět,
naposled touže zhlédnout známý svět –
však nezřím nic. Jen prázdný obzor zbyl
a zrak můj nyní víc už nespatril
než pustou planinu. Víc nevidět.

X

A tak jdu dál. Snad nikdy v žití
v krajinu bédnou tak mě nezaved můj krok –
vždyť nikde ani květ,
jen pýr a prysec vítězně se cítí
v té pustině, co všude vůkol svítí,
a bodláky by nikdo nespočet.

přeložil Miroslav Jindra

Su Tung-pchoe: Fu o Červeném útesu

Sedmého měsíce na podzim roku Žen-su, podle našeho kalendáře roku 1082, v čase, kdy začala luna právě ubývat, jsem se já, pan Su, vydal s přáteli na projíždku lodkou k Červenému útesu. Vanul svěží větřík, hladina Dlouhé řeky však byla klidná. Pozvedl jsem číši k přítelku, zarecitoval báseň o jasné luně a zanotoval píseň o půvabné krásce. Po chvíli se nad vrcholky kopců vynořil měsíc a vydal se na svou pouť mezi hvězdami. Nad řekou se vznášel bílý opar a ozářena

hladina splývala s oblohou. Lodka klouzala po proudu v nekonečném prostoru. Cítili jsme se tak volní, jako by nás vítr unášel vzhůru do neznáma a my se stali, zanechavše svět za sebou, okřídlenými nesmrtelnými. Rozjaření vínem dali jsme se do zpěvu a tloukli jsme při tom do rytmu o okraje lodi. Zpívali jsme tuto píseň:

Naše kormidlo a vesla
vonící po kasijích a orchidejích
se noří do hloubky pod vodou
a prodírají se paprsky měsíční záře.
Mé srdce však teskní po krásce,
dlící pod jinou oblohou.

Jeden z našich druhů se nás jal doprovázet na flétnu. Zvuky, které jeho nástroj vyluzoval, se podobaly vzlykům plným touhy a smutku, jako by žalovaly a naříkaly, linouce se prostorem jako nekonečná nit. Byly tak jímavé, že by byly probudily i draka dřímajícího v temné jeskyni a vyloudily slzy v očích ovdovělé ženy, plavící se na osamělé báře.

Smutek mě přiměl k tomu, abych si upravil šat, zpřímá se posadil a zeptal se flétnisty, proč hraje právě tuto melodii.

A on odpověděl: „Příteli, zarecituji ti báseň, kterou znáš“:

Měsíc jasně svítí,
na obloze hvězd pár.
Havrani a straky
odlétají na jih v dál.

Napsal ji Cchao Cchao, zvaný též Meng-te, slavný vojevůdce dávných dob, když se tudy plavil poté, co dobyl mnohá vítězství s loďstvem tak početným, že zabíralo prostor jednoho tisíce li a jeho korouhve zastiňovaly oblohu. A přece ho tu Čou Lang porazil. . . Ach ano, Cchao Cchao býval kdysi hrdinou. Kde však je mu dnes konec? A což teprve my! Jsme jen rybáři a drvoštěpové, společníci ryb a raků, přátelé jelenů a laní. Plavíme se po křehké, listu podobné báře, připíjíme si tykvicemi naplněnými vínem. Je mi teskno z toho, že život trvá jen zlomek vteřiny. Závídím této řece, jejíž tok je bez konce. Jak rád bych se připojil k nesmrtelným a toulal se s nimi široko daleko, jak rád bych chtěl věčně objímat měsíc! Víím však, že to není možné, a tak mi nezbyvá, než svěřit svou melodii tesknému větru.“

„Milý příteli,“ odvětil jsem, „pohled zde na tu vodu a měsíc. Vidíš přece, že řeka neustále plyne a přesto zůstává. Měsíc přibývá a ubývá a přesto se nemění. Díváme-li se na to z hlediska pomíjivosti, pak vesmír netrvá déle než mžiknutí oka. Chápeme-li však veškeré dění z hlediska stálosti, jsme my dva a vše, co nás obklopuje, věční. Nač tedy ten smutek. Rozhlédneme-li se kolem, vidíme, že všechno má svého majitele. Nemůžeme si proto z toho, co nám nepatří, přivlastnit zhola nic. Nikdo nám však nemůže vzít svěží vánek nad řekou, stříbřitý měsíc nad horami, ani nic z toho, co naše ucho vnímá jako hudbu a zrak jako barvu. Všechna tato kráska nám patří a můžeme se z ní těšit nekonečně dlouho. Je dílem tvůrčí síly, jež stála u zrodu věcí, a je proto věčná a neopakovatelná. Radujeme se z ní tedy společně.“

Přítel se zasmál, vypláchl číšku a naplnil ji vínem. Když bylo víno vypito, jídlo snědono a kolem zbyly jen prázdné číše a misky, položili jsme se do lodky, opírajíce si hlavy vzájemně o ramena. A ani jsme nezpazorovali, že na východě začalo svítat.“

přeložila Věna Hrdličková